

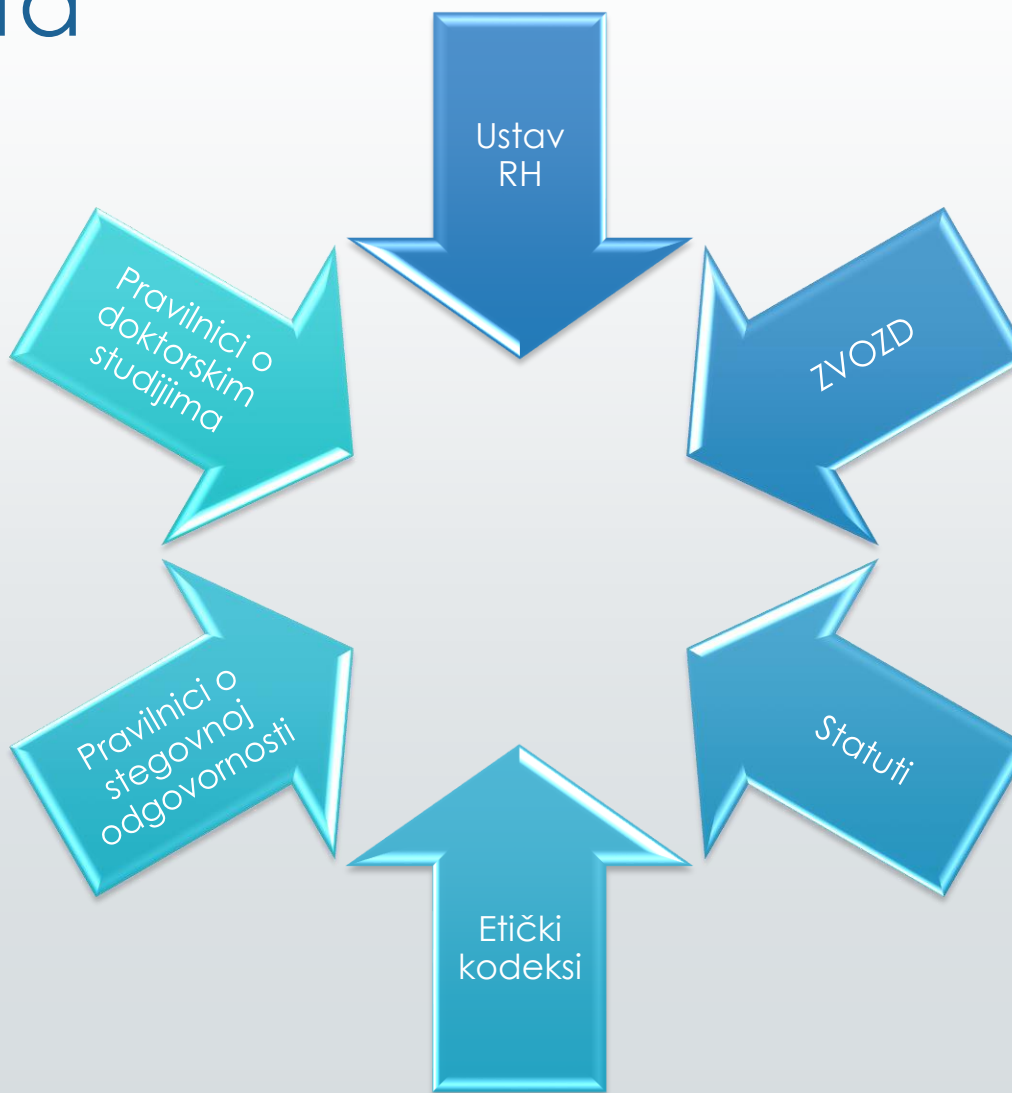
AKADEMSKA ČESTITOST STUDENATA U HRVATSKOJ: propisi i praksa u raskoraku

Koliko nas brine akademsko (ne)poštenje studenata?

AZVO, Zagreb, 25. 11. 2022.

© Ivana Kunda. Sva prava pridržana.

Propisi o akademskoj čestitosti studenata

Znanstveno stvaralaštvo – čl. 67. i 68. Ustava RH

- ▶ Jamči se autonomija sveučilišta.
- ▶ Sveučilište samostalno odlučuje o svom ustrojstvu i djelovanju, u skladu sa zakonom.
- ▶ Jamči se sloboda znanstvenoga, kulturnog i umjetničkog stvaralaštva.
- ▶ Država potiče i pomaže razvitak znanosti, kulture i umjetnosti.
- ▶ Država štiti znanstvena, kulturna i umjetnička dobra kao duhovne narodne vrijednosti.
- ▶ Jamči se zaštita moralnih i materijalnih prava koja proistječu iz znanstvenoga, kulturnog, umjetničkog, intelektualnog i drugog stvaralaštva

Akademska zajednica i etičnost u postupanju – ZVOZD (2022.)

- Akademsku zajednicu čine i studenti (čl. 3. st. 1. ZVOZD)
- Članovi akademske zajednice obvezni su poštovati etička načela pri znanstvenom istraživanju... (čl. 3. st. 3. ZVOZD)
- Akademski ili stručni naziv ili akademski stupanj oduzima se ako se utvrdi da je stečen protivno propisanim uvjetima za njegovo stjecanje, grubim kršenjem pravila studija ili na temelju završnog, diplomskog, specijalističkog odnosno doktorskog rada koji je plagijat ili krivotvorina. (čl. 74. st. 8, ZVOZD)
- Student ima obvezu pravodobno izvršavati nastavne i druge obveze na visokom učilištu te poštovati opće akte visokog učilišta. (čl. 77. st. 2. ZVOZD)
- Stegovna odgovornost studenata utvrđuje se pravilnikom o stegovnoj odgovornosti studenata koji donosi visoko učilište. (čl. 77. st. 7. ZVOZD)

Etički kodeks Odbora za etiku u znanosti i visokom obrazovanju (2006.-2022.)

- ▶ Očekuje se da studenti pošteno i etično ispunjaju svoje obveze, da im je temeljni cilj akademska izvrsnost, da se ponašaju civilizirano, s poštovanjem i bez predrasuda. U akademskom okruženju, znanstvenom radu i objavljivanju rezultata toga rada za studente vrijede ista pravila, dužnosti i prava kao i za ostale članove obuhvaćene ovim Kodeksom. (čl. 6.)
- ▶ Znanstveno nepoštenje definiramo kao izmišljanje, krivotvorenje te plagiranje u predlaganju i provođenju istraživanja, recenziji ili objavljivanju rezultata. (čl. 7.)

Statuti sveučilišta

- **Rijeka temeljna načela** (čl. 3): djelovanje Sveučilišta temelji se na ... zaštiti intelektualnog vlasništva ...; ... studenti drže se u svom radu, djelovanju i ponašanju na Sveučilištu moralnih i etičkih načela, načela znanstvene istine i kritičnosti te se ponašaju tako da ne štete ugledu Sveučilišta; **obveze studenata** (čl. 100): Student ima obvezu poštivati režim studija i opće akte Sveučilišta i njegovih sastavnica ...; **oduzimanje doktorata** (čl. 132): Doktorat znanosti oduzima se ako se utvrdi da je doktorska disertacija bila prisvojeno znanstveno djelo ili krivotvorina; **oduzimanje akademskog naziva** (čl. 133): Akademski ili stručni naziv ili stupanj oduzimaju se ako se utvrdi da je stečen protivno propisanim uvjetima za njegovo stjecanje ili grubim kršenjem pravila studija ili na temelju dokorskog rada (disertacije) koji je plagijat ili krivotvorina.

- **Zagreb obveze studenata** (čl. 56): Student ima obveze: 1. poštivati opće akte Sveučilišta i sastavnice u kojoj studira, 2. čuvati ugled i dostojanstvo Sveučilišta, studenata, nastavnika i drugih pripadnika akademske zajednice, te 3. ponašati se sukladno etičkom kodeksu pripadnika akademske zajednice.

Statuti sveučilišta

- **Osijek temeljna načela** (čl. 167): Student ima obvezu poštivati ustroj studija i opće akte ovlaštene znanstveno- nastavne i umjetničko-nastavne sastavnice ...; **oduzimanje doktorata** (čl. 212): Doktorat znanosti oduzima se ako se utvrdi da je doktorska disertacija bila prisvojeno znanstveno djelo ili krivotvorina.

- **Sjever akademska zajednica** (čl.): Članovi akademske zajednice trebaju se u svom radu i djelovanju i ponašanju na Sveučilištu i svojem svakodnevnom životu i nastupu u javnosti držati moralnih i etičkih načela, načela znanstvene istine i kritičnosti te štititi ugled Sveučilišta; **obveze studenata** (čl. 56): Studenti su dužni pridržavati se odredaba Zakona, Statuta, Pravilnika o studiranju i drugih općih akata Sveučilišta; **kodeks ponašanja** (čl. 97.); **oduzimanje akademskog stupnja** (čl. 116): Doktorat znanosti oduzima se ako se utvrdi da je disertacija bila prisvojeno akademsko djelo ili krivotvorina.

Statuti sveučilišta

- **Zadar temeljna načela** (čl. 6): djelovanje Sveučilišta temelji se na ... etičnosti svih članova akademske zajednice ...; zaštita intelektualnog vlasništva; **pridržavanje propisa** (čl. 100): Studenti su dužni pridržavati se odredaba Zakona, Statuta i drugih općih akata Sveučilišta; **oduzimanje akademskog naziva** (čl. 134): Akademski ili stručni naziv ili stupanj oduzimaju se ako se utvrdi da je stečen protivno propisanim uvjetima za njegovo stjecanje ili grubim kršenjem pravila studija; **oduzimanje doktorata** (čl. 135): Doktorat znanosti oduzima se ako se utvrdi da je doktorska disertacija bila prisvojeno znanstveno djelo ili krivotvorina.

- **Split obveze studenata** (čl. 56): Student ima obveze: 1. poštivati opće akte Sveučilišta i sastavnice u kojoj studira, 2. čuvati ugled i dostojanstvo Sveučilišta, studenata, nastavnika i drugih pripadnika akademske zajednice, te 3. ponašati se sukladno etičkom kodeksu pripadnika akademske zajednice; **oduzimanje akademskog naziva** (čl. 88): Akademski ili stručni naziv ili stupanj oduzimaju se ako se utvrdi da je stečen protivno propisanim uvjetima za njegovo stjecanje ili grubim kršenjem pravila studija ili na temelju doktorskog rada koji je plagijat ili krivotvorina

Pravilnici i etički kodeksi o stegovnoj odgovornosti studenata

	Rijeka	Zagreb	Osijek	Split	Sjever	Zadar
Pravilnik o stegovnoj odgovornosti	poseban; sveučilišni + po sastavni- cama	poseban; sveučilišni (samo za iskaznicu) + po sastavni- cama	poseban; sveučilišni + po sastavni- cama	poseban; po sastavni- cama	poseban; sveučilišni	poseban; sveučilišni
Etički Kodeks	poseban	integralan (čl. 2)	integralan (čl. 3)	integralan (čl. 1)	integralan (čl. 1)	integralan (čl. 1)

Akademska čestitost – *condicio sine qua non* svakog studenata

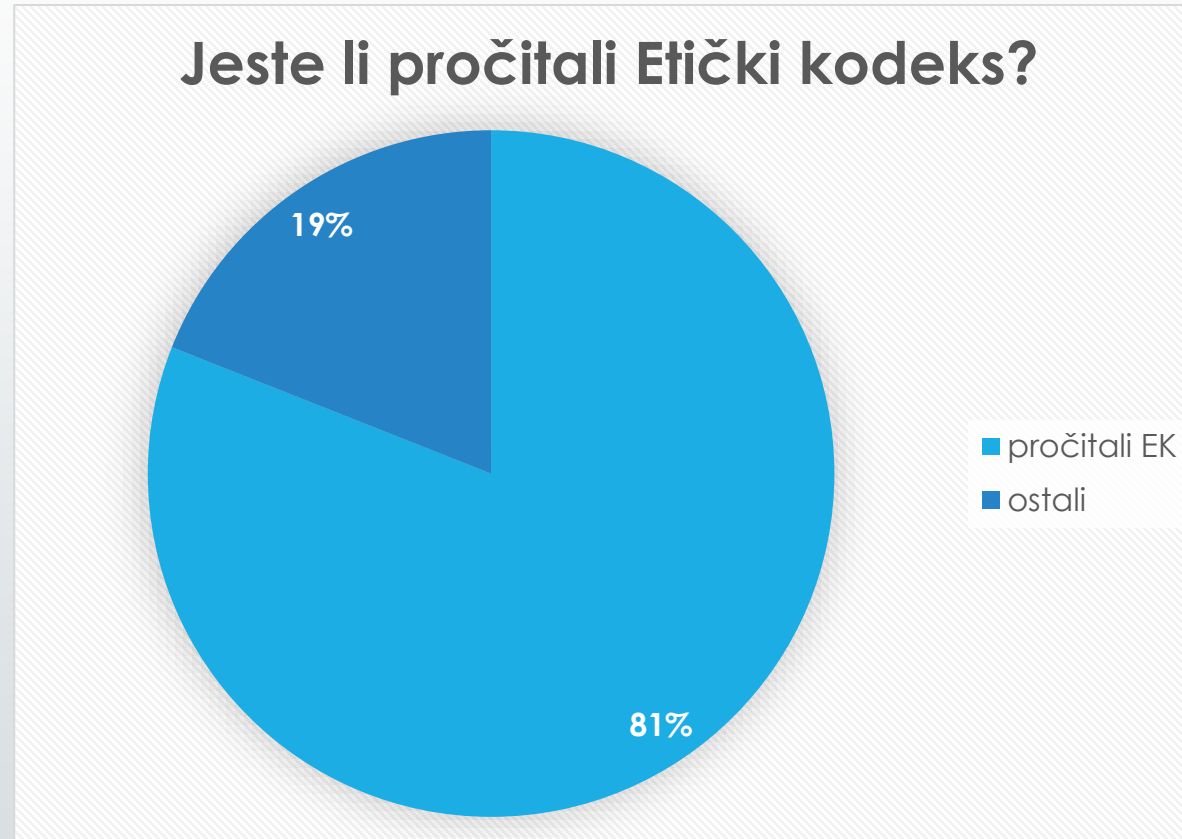

D. Majstorović: STAVOVI STUDENATA KORISNIKA NACIONALNE I SVEUČILIŠNE KNJIŽNICE U ZAGREBU O PLAGIRANJU I JAVNOJ OBJAVI OCJENSKIH RADOVA, Vjesnik bibliotekara Hrvatske 59, 3/4(2016), 131-152.

- 58 % svih studenata je jednom ili više puta kopiralo nekoliko rečenica bez navođenja izvora
- 34 % je jednom ili više puta kopiralo nekoliko odlomaka bez navođenja izvora
- 11 % je jednom ili više puta kopiralo nekoliko stranica bez navođenja izvora
- 7,5 % jednom ili više puta platilo za izradu cijelog rada

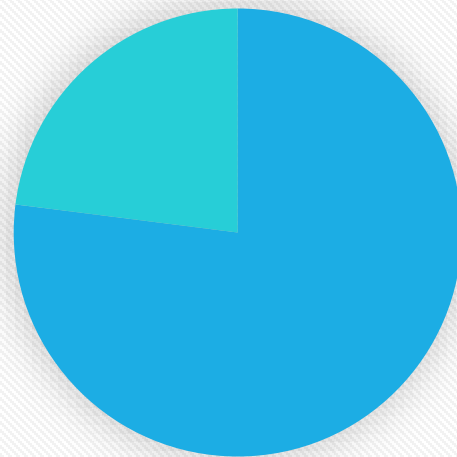
D. Majstorović: STAVOVI STUDENATA KORISNIKA NACIONALNE I SVEUČILIŠNE KNJIŽNICE U ZAGREBU O PLAGIRANJU I JAVNOJ OBJAVI OCJENSKIH RADOVA, Vjesnik bibliotekara Hrvatske 59, 3/4(2016), 131-152.

- 81 % studenata svih fakulteta i godina odgovorilo je da nisu pročitali etički kodeks Sveučilišta u Zagrebu ili fakulteta koji pohađaju

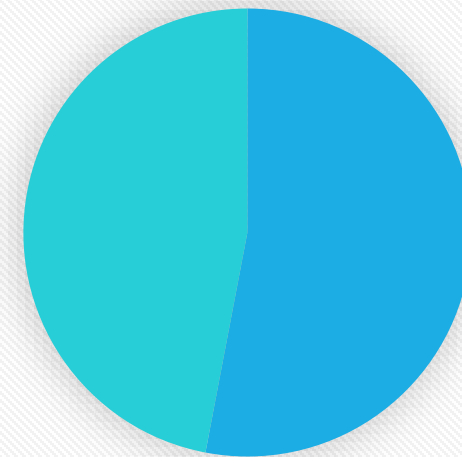
D. Majstorović: STAVOVI STUDENATA KORISNIKA NACIONALNE I SVEUČILIŠNE KNJIŽNICE U ZAGREBU O PLAGIRANJU I JAVNOJ OBJAVI OCJENSKIH RADOVA, Vjesnik bibliotekara Hrvatske 59, 3/4(2016), 131-152.

**Je li plagiranje
akademski nepošteno?**

■ da
■ ne

**Treba li plagiranje biti
sankcionirano?**

■ da
■ ne

- 77 % u potpunosti se slaže s tvrdnjom da je plagiranje akademsko nepoštenje, ali tek 53 % da svako plagiranje treba biti sankcionirano

K. Bižanović, D. Hranić: PROFESOR I STUDENTI IZNIJELI ISKUSTVO PLAGIRANIH SEMINARSKIH RADOVA; EVO KOJE SU POSLJEDICE, studentski.hr, 13. 2. 2020.

Plagirao sam rad koji mi je nosio 2,5 ECTS boda i kada se to otkrilo završio sam na stegovnom povjerenstvu. U razgovoru s povjerenstvom morao sam se ispričati profesoru kod kojeg sam pisao rad i, budući da nisam imao niti jedan prekršaj prije, **nije bilo većih posljedica** osim što sam moramo ponovno iduće godine upisati taj predmet, odnosno profesor me rušio.

K. Bižanović, D. Hranić: PROFESOR I STUDENTI IZNIJELI ISKUSTVO
PLAGIRANIH SEMINARSKIH RADOVA; EVO KOJE SU POSLJEDICE,
studentski.hr, 13. 2. 2020.

Dvije kolegice su napisale rad koji je **većinski bio plagiran**. Dobile su penal u obliku ocjene -2. Ocjena seminara i prezentacije bila je 4, tako da su **na kraju imale prolaz**. Profesor je sve seminare provjerio alatima za provjeru plagijata na webu.

K. Bižanović, D. Hranić: PROFESOR I STUDENTI IZNIJELI ISKUSTVO
PLAGIRANIH SEMINARSKIH RADOVA; EVO KOJE SU POSLJEDICE,
studentski.hr, 13. 2 .2020.

*Problem je da je na dosta fakulteta **bilo kakva vrsta rada tek formalnost**, a često niti sami **mentori ne pročitaju detaljno rad**, već samo okom prolete kroz tekst. Završni i diplomski radovi **svode se na prepisivanje** različitih izvora, ali svojim riječima. Možda par posto radova, na uglavnom tehničkim fakultetima, imaju pristup nekim ozbiljnim aparaturama da bi mogli za te radove izmisliti nešto novo i originalno. Ovako doslovno prepíšeš o nečemu što je netko već istražio. Osobno sam veliki protivnik plagiranja, ali **problem je u sustavu**. Na kraju, ljudi završe faks, a da ne znaju numerirati stranice u Wordu niti napraviti kvalitetnu prezentaciju. Nikad nisam predao plagijat, ali sam od tih silnih radova u stanju neku knjigu prepisati tako da nijedna rečenica nije ista, a piše ista stvar.*

Ako želimo drukčije rezultate, trebamo prestati raditi isto

- ▶ Jačati edukaciju studenata (na početku i tijekom studija)
 - ▶ uvodni tečaj za bruce
 - ▶ kroz nastavu – u sklopu postojećih kolegija 1. godine studija ili uvođenjem posebnog kolegija posvećenog *inter alia* etičkim pitanjima
 - ▶ objavom brošura i uputa dobre prakse
 - ▶ održavanjem studentskih tribina
 - ▶ dodjelom godišnje nagrade za promicanje načela akademskog integriteta/etičnosti u akademskoj zajednici
- ▶ Jačati edukaciju nastavnika
 - ▶ održavanjem radionica o sprječavanju, prepoznavanju i postupanju s etičkim povredama studenata
 - ▶ dodjelom godišnje nagrade za promicanje načela akademskog integriteta/etičnosti u akademskoj zajednici

Ako želimo drukčije rezultate, trebamo prestati raditi isto

- ▶ Smanjiti prostor studentu za plagiranje rada
 - ▶ promijeniti vrstu rada i/ili osmisлити kreativne zadatke (npr. empirijsko ili drugo vlastito istraživanje studenta)
 - ▶ predvidjeti točan način izrade rada
- ▶ Smanjiti mogućnost da nastavniku promakne plagiranje
 - ▶ provoditi stvarnu provjeru rada (čitanje, uspoređivanje, povratna informacija)
 - ▶ smanjiti dužinu rada i usredotočiti se na kvalitetu
 - ▶ pratiti/provjeravati stadije nastanka rada, a ne samo krajnji rezultat (posebno kod završnog ili diplomskog rada)
- ▶ Korištenje antiplagijatskog softwera na odgovarajući način
 - ▶ prilagoditi postavke, npr. smanjiti minimalni broj podudarnih uzastopnih riječi
 - ▶ ne pouzdati se samo u postotak podudarnosti, već ih pomno pregledati

Ako želimo drukčije rezultate, trebamo prestati raditi isto

- ▶ Dosljedno prijavljivanje studenata koji počinu povredu
 - ▶ osvješćivati nastavnike o važnosti prijavljivanja povreda
 - ▶ propitati razloge eventualnih nepostojanja prijava na instituciji
- ▶ Primjenjivanje odgovarajućih sankcija prema studentima koji počinu povredu
 - ▶ provjeriti odgovaraju li sankcije u propisima cilju koji trebaju postići (odvraćanje od povrede)
 - ▶ za očigledne namjerne povrede uvijek predvidjeti i primijeniti sankciju bez obzira na prethodno nepostojanje povrede
- ▶ Jačanje institucijske kulture netolerancije prema akademskom nepoštenju
 - ▶ osigurati transparentnost podataka o povredama i sankcijama (npr. objavljivati godišnja izvješća s podacima o broju prijava i ishodima postupaka te izrečenim sankcijama)
 - ▶ uključiti akademsku čestitost među strateške ciljeve i mjeriti odgovarajućim pokazateljima

(Ne)poštenje je izbor!

